Nahistuneet naatit – koulujen ruokahävikki pienemmäksi - hanke pyrkii vähentämään ruokahävikkiä kouluissa

Lapuan kaupunki, Vaasan ja Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö ovat toteuttamassa *Nahistuneet naatit – koulujen ruokahävikki pienemmäksi* -hanketta, jonka tavoitteena on taiteellisen asiantuntijuuden ja osallisuuden keinoin vähentää ruokahävikkiä, erityisesti lautashävikkiä, kouluissa. Hankkeen kaksivuotinen toiminta on käynnistynyt elokuussa 2024.

Nahistuneet Naatit -hankkeen tavoitteena on tuottaa uusi lähestymistapa ja neljä käytännössä kokeiltua ja arvioitua toimintakonseptia ruokahävikin, erityisesti lautashävikin hallintaan. Menetelmänä käytetään taiteellista asiantuntijuutta sekä osallistavaa toimintatapaa. Hankkeen perusideana on valjastaa taiteellisen asiantuntijuuden tarjoamat mahdollisuudet ruokahävikin vähentämiseen liittyvän ’viheliäisen ongelman’ ratkaisemiseksi. Yleisenä päämääränä on edistää kansallisena tavoitteena olevan ruokahävikin puolittamisen saavuttamista. Hanke on jatkoa Vaasan yliopiston keväällä 2017 alkaneelle systemaattiselle kehitystyölle hävikin ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Lapua on edelläkävijäkunta ruokahävikin vähentämisessä

Vaasan yliopisto ja Lapuan kaupunki ovat tehneet tiivistä yhteistyötä jo aiemmin, kun Lapuan kaupungin ruokapalvelut osallistuivat vuosina 2019–2022 toteutettuihin Wasteless- ja PAJATSO-hankkeisiin. Hankkeissa onnistuttiin vähentämään Lapuan yläkoulun kokonaisruokahävikkiä jopa 46%. Rahallisesti mitattuna ruokahävikin vähentäminen säästää yläkoulun keittiön resursseja noin 2000 euroa kuukaudessa. Valtakunnallisessa tarkastelussa Lapuan kaupunkia voidaan perustellusti kutsua yhdeksi edelläkävijäkunnaksi ruokahävikin ennaltaehkäisyssä ja vähentämisessä.

Vaikka Lapuan yläkoulun ruokahävikkiä kokonaisuudessaan onnistuttiin hankkeiden tuella vähentämään huomattavasti, lautashävikin määrä säilyi ennallaan. Koska aikaisempien ruokahävikkihankkeiden haasteeksi on noussut toimenpiteiden rajallinen vaikutus ruokalassa syntyvään lautashävikkiin, on Nahistuneet naatit -hankkeen tavoitteena taiteellisen asiantuntijuuden ja osallisuuden keinoin vähentää juuri lautashävikkiä kouluissa.

Taideyliopiston Seinäjoen yksikkö on toteuttanut taiteellista asiantuntijuutta ja elinkeinoelämää yhdistäviä hankkeita, ja Taideyliopisto tuokin hankkeeseen mukanaan merkittävää osaamista erityisesti taiteellisen asiantuntijuuden näkökulmasta ruokahävikin vähentämisessä. Tässä hankkeessa käyttäjät, kuten oppilaat ja opettajat, otetaan mukaan suunnittelemaan ja yhdessä pohtimaan tavoitteita ruokahävikin pienentämiseksi.

Hankkeen tavoitteet

- Tuottaa, pilotoida ja demonstroida uusia, taiteelliseen asiantuntijuuteen pohjautuvia ratkaisuja ylä- ja alakouluissa syntyvän lautashävikin vähentämiseksi.
- Kasvattaa tietoisuutta maakunnassa ja kansallisesti taiteellisen asiantuntijuuden tarjoamista mahdollisuuksista löytää uusia keinoja ennaltaehkäistä ja vähentää ’viheliäiseksi haasteeksi’ kuvattua lautashävikkiä koulumaailmassa sekä levittää hankkeessa tuotettuja toimintakonsepteja.

Hankkeen rahoitus ja toimijat

Nahistuneet naatit – koulujen ruokahävikki pienemmäksi -hankkeen mahdollistaa Etelä-Pohjanmaan liiton myöntämä Euroopan aluekehitysrahaston tuki. Osarahoittajana on Seinäjoen yliopistokeskus. Hankkeen päätoteuttaja on Lapuan kaupunki ja osatoteuttajina ovat Taideyliopisto ja Vaasan yliopisto.

Lapuan kaupunki on hankkeen hallinnoija ja pääkoordinaattori. Hankkeen toimet tapahtuvat pääasiassa Lapuan kaupungin alueella. Hallinnoinnin ja koordinoinnin lisäksi kaupunki vastaa, että hankkeessa toteutettavat toimenpiteet onnistutaan toteuttamaan valituissa kohteissa. Kaupunki vastaa myös siitä, että hankkeessa testatut ja suositellut toimenpiteet ruokahävikin pienentämiseksi kaupungin omissa ruokailukohteissa, erityisesti hankkeen aikaisissa pilottikohteissa, otetaan käyttöön.

Hankkeen toteutus pohjautuu toteuttajaorganisaatioiden laaja-alaiseen asiantuntemukseen, hankkeen tueksi perustettavan monialaisen työryhmän työskentelyyn sekä Lapuan kouluja osallistavaan suunnitteluun.

Hankkeen julkinen tiivistelmä.

LAPUA TAIDE-YLIOPISTO Vaasan yliopisto UNIVERSITY OF VAASA WASTE INSIGHT

UCS SEINÄJOEN YLIOPISTOKESKUS University Consortium of Seinäjoki ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO Regional Council of South Ostrobothnia Euroopan unionin osarahoittama